

FAMILIILE NOBILIARE MACIOVAN ȘI BIRTA ÎN SECOLELE XV–XVII

Dragoș Lucian Țigău*

Cuvinte-cheie: Banat, Caransebeș, genealogie, nobilime

Keywords: Banat, Karansebes, genealogical table, nobility

Cercetările din ultimele decenii asupra elitelor medievale au luminat, cu rezultate notabile, destinul multor familii bănățene. Cunoașterea și evaluarea globală a acestei nobilimi înzestrate cu privilegii puternice (*habere ipsam universitatem nobilium efficacia privilegia*)¹, impune extinderea investigațiilor inclusiv asupra familiilor care, deși restrânse numeric, au avut o evoluție istorică promițătoare.

Nobilii originari din Maciova fac parte din rândul elitelor medievale bănățene care nu au beneficiat de o cercetare specială din partea istoricilor², fapt care impune o reconstituire a existenței lor. Satul Maciova este amplasat în apropierea Caransebeșului (la 14 km, spre nord, de oraș), fiind atestat documentar de la 19 aprilie 1394 (*possessio Machwa in pertinencys castri nostri Sebes existens*), ca posesie a familiei Mâtniceanu.³ Aici au avut proprietăți și alte familii distinse, printre care Maciovan și Birta.

În prima parte a secolului XV, numele așezării a generat un patronim care a fost purtat de primii nobili ai familiei originare de aici. Astfel, în anii 1454 și 1457, este consemnat *nobilis vir Stephanus Macho/ de Machova*, în calitate de

* Colegiul Economic “Nicolae Kretzulescu”, b-dul Hristo Botev, nr. 17, București, e-mail: dragoslucian68@yahoo.com

¹ Frigyes Pesty, *A szörényi bánóság és Szörény vármegye története*, vol. III (Budapest, 1878), 300, nr. 221 (9 august 1561). O imagine cuprinzătoare despre elitele medievale oferă Ligia Boldea, *Nobilimea românească din Banat în secolele XIV–XVI (origine, statut, studiu genealogic)* (Reșița: Editura Banatica, 2002); mai nou, o analiză densă și edificatoare a esenței puterii acestei nobilimi a realizat Adrian Magina, “Universitas Valachorum: privilegii și comunitate în Banatul medieval,” *Tibiscum*, Serie Nouă 8 (2018): 143–150.

² Două schițe genealogice ale familiilor Birta și Maciovan se află în monografia istoricului Pesty, *Szörényi*, I (1877), 457, 472.

³ Fr. Pesty, *Krassó vármegye története*, vol. III (Budapest, 1882), 229, nr. 142 (atestare); II/2 (1884), 8–13 (scurt istoric).

membru al adunării districtului Caransebeș și de locuitor proprietar în orașul omonim.⁴ O generație mai târziu, este remarcat Ioan *Machowa* – propus să asiste la o introducere în posesie (20 ianuarie 1492).⁵ În secolul următor sunt menționate șase persoane cu numele Maciovan. Primul în ordine cronologică este Nicolae *Machoway*, pomenit trecător ca proprietar în satele Cicleni și Var (2 iunie – 8 iulie 1530) și membru al instanței judiciare caransebeșene (23 martie 1532).⁶ El a avut o fiică, numită Ana, care s-a căsătorit cu nobilul Gaspar Birta, aceste detalii fiind cunoscute numai dintr-o informație foarte târzie (5 ianuarie 1585).⁷ Despre al doilea membru, anume nobilul Francisc *Machowaj*, știrile sunt la fel de restrânse. Sursele îl surprind în viață doar o singură dată, în ipostaza de jude al nobililor din districtul Caransebeș (9 iulie 1557).⁸ Contemporanul lor a fost Mihai *Machowa/ Machoy* pentru care amănunțele biografice sunt cunoscute din mărturii postume și târzii. Din activitatea concretă a lui Mihai se cunoaște doar calitatea de martor la o punere în posesie (14 iunie 1539) și desemnarea sa pentru îndeplinirea unei sentințe a reginei Isabella Szapolya (10 mai 1547).⁹ Un act din 4 decembrie 1569 arată că Mihai fusese însurat cu Chincea (*Kynchy relicta olim Michaelis Machyoway*), fiind părintele a două fete: Veronica, deja măritată, și Magdalena încă necăsătorită (*puella*).¹⁰ Documentele mai atestă faptul că soția (numită de acum Caterina) i-a supraviețuit peste un sfert de veac, iar amintirea acestui Mihai a rămas la fel de îndelungată precum viața consoartei: *generosa ac nobilis domina Catherina, relicta egregii quondam Michaelis Maczovay ...* (12 iunie 1584) ... *in personis filiarum suarum Veronice et Magdalene* (12 iunie 1585); *jobagio relictæ Michaelis Maczovai* (3 iunie 1590); *Michaelis Maczyowa consors* (11 februarie 1594).¹¹ Despre Veronica, prima fiică a lui Mihai Maciovan, se cunoaște că a fost măritată cu alesul (*egregius*) Nicolae Pobora din Zăvoi (1569), dar ultimele două decenii ale vieții le-a petrecut în văduvie (înainte de 12 iunie 1584 – după 7 martie 1603).¹² Acest mariaj a fost

⁴ Pesty, *Szörényi*, III (1878), 67, 69, 72, nr. 70, 71, 74.

⁵ *Ibid.*, 109, nr. 105.

⁶ Costin Feneșan, *Diplomatarium Banaticum*, vol. I (Cluj-Napoca: Mega, 2017), 319, 322, nr. 96–97; Pesty, *Szörényi*, III, 187, nr. 157.

⁷ Magyar Nemzeti Levéltár, P szekció (családok, testületek és intézmények levéltárai), P. 291: *Nagykallovai és benczenzi Gámán család levéltára*, 1. tétel, fol. 26. Document pus la dispoziție de Dl. Adrian Magina, conf. univ. dr. la Universitatea de Vest din Timișoara, căruia i se cuvin respectuoase mulțumiri.

⁸ Pesty, *Szörényi*, III, 276, nr. 208.

⁹ *Ibid.*, 211, 246, nr. 169 și 188.

¹⁰ *Ibid.*, 373, nr. 256.

¹¹ Feneșan, *Diplomatarium*, II (2017), 134, 150, 179, nr. 41, 47 și 56; Pesty, *Krassó*, IV (1883), 160, nr. 468.

¹² Feneșan, *Diplomatarium*, II, 134, 225, nr. 41 și 80; Endre Veress, *Epistolae et Acta Generalis*

binecuvântat cu trei copii: Ladislau, Petru și Elena, toți fiind menționați la 3 iunie 1586.¹³ În privința Magdalenei, ea a legat două căsnicii, prima cu “alesul” Ioan Miclea (12 iunie 1585), iar cealaltă cu Ioan Dorca (1593), fără certitudinea că ar fi avut și copii.¹⁴ Ultimul nobil cunoscut, care a purtat numele Maciovan, a fost Nicolae *Maczovan* – orășean din Caransebeș, ajuns la vârsta de 80 de ani în momentul consemnării (25 noiembrie 1655).¹⁵

Tot din satul Maciova, în prima treime a secolului XVI, s-au ridicat nobilii Birta (*Bertha, Birtha, Byrta*). Fără a avea o etimologie clară, numele Birta este întâlnit în Țara Românească, Banat și Transilvania, fiind purtat de oameni din toate categoriile sociale: “jupan Birta/ Berta Pătru cu fiii lui” (3 decembrie 1483), Csokan Birta, iobag al cetății Jdioara (16 august 1627), Stan Birta, judele satului Henig din comitatul Alba (1643)¹⁶ etc.

Primii membri cunoscuți ai familiei au fost Ioan și Andrei Birta care intră aproape simultan (1534–1535) în atenția documentelor. Ioan *Bertha* apare doar în două mărturii despărțite de un deceniu (7 decembrie 1534 – 22 noiembrie 1544), în ipostazele de locuitor nobil și de cetățean jurat al orașului regal Caransebeș.¹⁷ O prestanță similară a avut Andrei *Bertha* care, pe parcursul a trei decade, este consemnat ca membru al adunărilor districtuale (8 aprilie 1535, 10 februarie 1552) și orășenești (20 septembrie 1544) caransebeșene, apoi ca nobil de încredere al principelui Ioan Sigismund Szapolya (27 aprilie 1560 și 20 noiembrie 1563).¹⁸ Sursele nu se arată la fel de generoase în privința aspectelor de rudenie, fapt care împiedică stabilirea legăturilor familiale ale acestor notabili cu cei care au trăit în a doua jumătate a secolului XVI.

O altă generație distinctă este reprezentată de Ioan și Gaspar Birta. Din existența lui Ioan se cunosc doar patru aspecte foarte distanțate temporal: proprietar de casă în Caransebeș (16 mai 1577), martor într-un proces de succesiune (16 aprilie 1579), membru al consiliului orășenesc (aprilie 1593) și al adunării

Georgii Basta. *Basta György hadvezér levelezése és iratai*, vol. II (1597–1607) (Budapest, 1913) (colecția *Monumenta Hungariae Historica. Diplomataria*, vol. 37), 187, nr. 1216.

¹³ Pesty, *Krassó*, IV, 122, nr. 452.

¹⁴ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 150, 183, nr. 47 și 58.

¹⁵ *Ibid.*, 452, nr. 182.

¹⁶ *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească*, Petre P. Panaitescu, Damaschin Mioc, eds., vol. I (1247–1500) (București, 1966), 307, nr. 189; Pesty, *Krassó*, IV, 288, nr. 534; Livia Magina, “Price of Human resource in Transylvania during the 16-th – 17-th Centuries,” *Banatica* 26/II (2016): 375.

¹⁷ Pesty, *Szörényi*, III, 193, 235, nr. 159 și 184.

¹⁸ *Ibid.*, 194, 233–235, 284, 320, nr. 160, 183–184, 214, 229; C. Feneșan, “Banatul Caransebeșului și Lugojuului între Habsburgi și Poartă în anul 1552,” *Studii și materiale de istorie medie* XII (1994): 180, nr. III.

districtuale (29 august 1599).¹⁹ El a avut un fiu, Andrei, despre care același act din 1599 arată că avea 45 de ani. De asemenea, un înscris din 12 ianuarie 1604 arată explicit filiația Ioan – Andrei și sugerează că primul se săvârșise din viață.²⁰ Astfel, pe baza ultimelor două surse, se poate admite că Ioan Birta s-a născut în anii 1530–1535 și a trăit până la o vârstă înaintată, în jurul a 70 de ani.

Gaspar *Bertha de Machoua* se afirmă de la 2 noiembrie 1563, iar situația sa este foarte asemănătoare cu cea a lui Mihai Maciovan în privința dispunerii informațiilor biografice: cele din timpul vieții se referă exclusiv la carieră, pe când mențiunile postume dezvăluie îndeosebi amănunte legate de familia sa. Sursele confirmă că Gaspar a avut rang nobiliar și chiar a fost cooptat în adunarea districtului Caransebeș (16 aprilie – 11 iunie 1568). El s-a stins din viață după 6 ianuarie 1574, dar înainte de primăvara lui 1577 când copiii săi și-au împărțit bunurile familiale.²¹ Două acte din 5 ianuarie și 26 aprilie 1585 adevărate că Gaspar fusese însurat cu Ana (și ea răposată atunci), fiica alesului Nicolae Maciovan din Maciova²² (cu siguranță, cel amintit în anii 1530–1532). Cuplul a avut trei copii: Nicolae, Francisc și Caterina.

Nicolae *Bertha de Machjowa* este primul dintre frați care intră, dar și iese, din atenția documentelor (8 octombrie 1576 – 16 mai 1577). Mențiunile lapidare îl evidențiază către sfârșitul vieții sale, ca membru al adunării districtuale nobiliare. Două mărturii din anul 1580 confirmă că Nicolae murise de ceva timp (actul din 3 iunie), lăsând văduvă pe o oarecare doamnă Sofia (28 decembrie). Celelalte amănunte biografice sunt concentrate într-un document din 12 iunie 1584, care destăinuie originea familiei Birta (*egregius Nicolaus Byrta alias Macsovaj*), apoi precizează numele complet al consoartei lui Nicolae (Sofia Dorca) și semnalează existența unei fiice nemăritate (*puella*), numită Ana. Doamna Sofia Dorca nu s-a mai recăsătorit, fiind consemnată ca *relicta Nicolai Bertha* la mai mult de zece ani după moartea soțului ei (3 iunie 1590 și 1593).²³ Cât despre Ana, fiica celor doi, se cunosc doar trei mărturii din 1584, 1585 și 1593, care o arată nemăritată.²⁴

¹⁹ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 101, nr. 26 (1577); Pesty, *Szörényi*, II (1878), 260 (1593); Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale ale României, *Fond familial Matskási*, seria 2. *Acte privind bunurile familiei*, fasc. 25, nr. 807 (1579); fasc. 26, nr. 853 (august – octombrie 1599).

²⁰ C. Feneșan, *Documente medievale bănățene (1440–1653)* (Timișoara: Facla, 1981), 129–130, nr. 53.

²¹ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 61, 71–72, 102, nr. 8, 13 și 26 (1563, 1568, 1577); Pesty, *Szörényi*, III, 360, 398, nr. 250 și 263 (1568, 1574).

²² A se vedea nota 7; *Az Erdélyi Káptalan jegyzőkönyvei 1222–1599*, Zsolt Bogdándi, Emőke Gálfi, eds. (Kolozsvár, 2006) (seria *Erdélyi történelmi adatok*, VIII.1.) (în continuare: EK), 153, nr. 405.

²³ Pesty, *Szörényi*, III, 405, nr. 268 (1576); Feneșan, *Diplomatarium*, II, 102, 134, 183, nr. 26, 41 și 58 (1577, 1584, 1593); Pesty, *Krassó*, IV, 159, nr. 468 (1590).

²⁴ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 134, 150, 183, nr. 41, 47 și 58.

Francisc Birta începe să fie amintit de la 16 mai 1577 pentru o perioadă de 16 ani. Actul din 30 noiembrie 1579 este interesant datorită modului de prezentare al personajului: *egregius Franciscus Birtha alio nomine Maczowa dictus*, și prin precizarea că acesta nu avea copii (*absque aliquo haeredum*), ci doar veri apropiați (*fratrum proximorum*).²⁵ Prima formulare arată nu doar locul de origine al familiei ci și alianța cu neamul Maciovan, statornicită prin căsătoria lui Gaspar Birta cu Ana Maciovan. În celelalte mărturii, Francisc este prezentat fugitiv, cu ocazia mai multor conflicte și reglementări patrimoniale.²⁶

Caterina Birta se bucură de cea mai lungă atestare documentară (16 mai 1577 – 12 mai 1601), perioadă în care apare mereu alături de soțul ei, George Găman de Calova.²⁷ Unele documente din această serie oferă amănunte genealogice prețioase: Caterina era fiica ales răposatului Gaspar Birta și al defunctei Ana, fiica lui Nicolae Maciovan de Maciova (5 ianuarie 1585), prin urmare soră cu Nicolae și Francisc Birta (16 mai 1577, 1 octombrie 1584), la rândul ei mamă a șapte copii: Andrei, Barbara, Ana (8 ianuarie 1582), Nicolae, Francisc (29 iunie 1588), Caterina și Margareta (11–12 mai 1601).²⁸

În aceeași generație cu cei trei copii ai lui Gaspar Birta pot fi plasați Andrei, George și Magdalena Birta. În cazul lor, nu există o legătură clară cu restul familiei, dar se poate admite că erau veri cu cei prezentați mai înainte. Această posibilitate reiese și din afirmația lui Francisc Birta din 1579, prin care recunoaște că nu are copii, ci doar veri apropiați.

Andrei Birta este remarcat documentar abia în septembrie 1599, când împlinise 45 de ani. Un act din 12 ianuarie 1604 se arată prețios prin certitudinile oferite: Andrei era fiul lui Ioan (cel amintit mai sus) și ajunsese în pragul a 50 de ani de viață.

George Birta este cunoscut din doar trei mărturii întinse pe parcursul unui deceniu (9 iunie 1582 – 23 ianuarie 1591). Toate acestea îl arată însurat cu doamna Sofia Giurchița (*Gyurkicza*), iar documentul princiar din 20 ianuarie 1586 aduce completarea că zisul George avea doi copii, pe Andrei și Elisabeta (*Erzsoka*).²⁹

Cât despre Magdalena Birta, izvoarele sunt foarte discrete, unica sursă cunoscută fiind testamentul pe care l-a redactat la 20/ 30 noiembrie 1602, când

²⁵ Ibid., 95, 101, nr. 24 (1579) și 26 (1577).

²⁶ Ibid., 140, 183, nr. 44 și 58 (1584, 1593); EK, 337, nr. 910 (1592).

²⁷ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 100–101, 183, 209, nr. 26, 58 și 71 (1577, 1593, 1601).

²⁸ Ibid., 100–101, 118, 140, 157, 209–211, nr. 26, 33, 44, 50, 71–72 (1577, 1582, 1584, 1588, 1601); EK, 153, nr. 405 (1585).

²⁹ EK, 126, nr. 322 (1582); *Báthory Zsigmond királyi könyvei 1582–1602*, Tamás Fejér, Etelka Rácz, Anikó Szász, eds. (Kolozsvár, 2005) (seria *Erdélyi történelmi adatok*, VII.3.), 204, nr. 704 (1586); Feneșan, *Documente*, 78, nr. 27 (1591).

era “bolnavă și cu firea lipsită de putere”. Magdalena l-a desemnat pe soțul ei, Lupu Măciș, drept legatar universal, semn că nu avea copii.³⁰

La cumpăna secolelor XVI–XVII, s-a produs restrângerea accentuată și, în final, dispariția familiei Birta. Către anul 1600 existau prea puțini bărbați care să ducă mai departe numele familiei, în timp ce fetele au asigurat, prin căsătorie, vitalitatea altor neamuri bănățene. Textul unui acord patrimonial, din 12 octombrie 1612, este categoric în privința destinului acestui neam: “de la familia Birta nu a rămas altceva decât o casă”!³¹

*

Bogăția materială a familiilor Maciovan și Birta se bucură de o bună reflecție documentară. Pe parcursul a 150 de ani, acestea au stăpânit numeroase părți de sate, grădini, livezi, case și mori pe cuprinsul districtului și orașului Caransebeș. Totodată, sursele atestă o serie de conflicte și de înțelegeri patrimoniale în interiorul acestor familii sau între membrii lor și alte neamuri nobiliare. În schimb, lumea supușilor este abia remarcată de acte. Procesele verbale cu declarații ale martorilor sau pentru introducere în posesie îi semnalează pe *Petrus Andra jobagio relictæ Michaelis Maczovai* (3 iunie 1590) sau pe *providis et ignobilibus Dragul ac Mihuczsa Veronicae Pobora in Machova* (18 februarie 1603).³²

Nominalizarea posesiilor se face în mărturii târzii, fapt care ocultează mecanismul achiziționării terenurilor. Pentru familia Maciovan, știrile referitoare la proprietățile din districte sunt reduse numeric. Se pot enumera doar părțile posesionare de la Maciova (1454), Cicleni și Var (1530), unde sunt atestați, mai de timpuriu, și alți proprietari nobili: Mâtniceanu în toate cele trei sate (1394, 1411, 1530), Racovița la *Mezfaľu/ Var* (înainte de 1485), Fodor și Marga la Cicleni și Var (1530).³³ Familia Birta a avut posesiuni mai extinse, dar situația lor devine cunoscută abia din anul 1577. Prima posesiune cunoscută a fost tot Maciova, numele ei fiind atașat predicatului nobiliar al familiei: Gaspar *Bertha de Machoua* (2 noiembrie 1563). Foarte probabil, Gaspar și-a stabilit reședința la Maciova în urma căsătoriei cu Ana, fiica alesului Nicolae Maciovan. O reglementare patrimonială din 16 mai 1577 dezvăluie numele celorlalte posesiuni ale familiei: Peștere, Brebu, Plugova, Putna, Obreja și Brad.

În privința proprietăților orașenești, documentația este destul de concludentă. Procesul achiziționării de bunuri imobiliare este semnalat din ianuarie

³⁰ Feneșan, *Documente*, 128–129, nr. 52.

³¹ *Ibid.*, 134, nr. 56.

³² Pesty, *Krassó*, IV, 160, nr. 468; Veress, *Epistolae*, II, 187, nr. 1216.

³³ Pesty, *Szörényi*, II, 274, 370–371; Pesty, *Krassó*, II/2, 9.

1457, când Ștefan Maciovan a cumpărat un fâneț în proximitatea Caransebeșului. Tot astfel au procedat primii membri ai familiei Birta așezați în oraș. Deja în decada 1534–1544, Ioan și Andrei Birta figurează ca proprietari urbani, ceea ce le-a permis să acceadă în conducerea orașului. Stăpânirile lor nu sunt însă menționate concret, cu excepția unui fâneț al lui Andrei Birta pomenit la 10 ianuarie 1542. Detalii mai ample apar în seria documentelor din anii 1577–1584. Atunci, frații Nicolae, Francisc și Caterina stăpâneau în comun, ca moștenire părintească: o casă situată în Piața orașului, vecină cu casa lui Ioan Birta, un loc neconstruit lângă casa doamnei Maciovan, o grădină de verdețuri (*gyeomelczkert* în 1580, devenită *hortus pomarius* în 1584) pe Strada Călugărilor, două locuri virane – unul pe Strada Țărmurani, iar altul pe Strada Banului lângă pârâul Potoc, apoi două fânețe extravilane – Bențerina (*Benczerina*, 1584) și Mlaca (*Mlaka*), precum și două mori pe râul Sebeș – una numită Maciova, iar cealaltă aflată la capătul Străzii de Jos.³⁴ Peste ani, dar înainte de 1601, Caterina Birta și soțul ei, George Găman, au cumpărat de la vecina lor Marta Kiss un loc de casă (semnalat în actul din 1577) învecinat cu zidul de piatră al orașului și cu “locul de casă al lui George Găman pe care îl stăpânește de pe urma soției sale doamna Caterina Birta” (fica lui Gaspar). De asemenea, în ianuarie 1604, Andrei Birta a vândut un loc viran care se învecina cu un alt teren al său, cu zidul de piatră al Caransebeșului și “cu locul de curte rămas de la Gaspar Birta pe care îl stăpânește acum soția lui Ioan Lugasi lângă casa lui Andrei Birta care este în interiorul împrejurării”.

Deși relativ restrâns, acest patrimoniu imobiliar a fost obiectul mai multor conflicte între proprietari. Discordia a fost alimentată de pretențiile mai mult sau mai puțin justificate ale vecinilor și rudelor prin alianță. Primul exemplu datează din vara lui 1530, când Nicolae Maciovan și alte cinci persoane din familiile Fodor, Marga și Mătniceanu s-au opus nobililor de Racovița care revendicau în mod justificat părțile strămoșești din satele Cicleni și Var. Rezultatul împotrivirii nu este cunoscut, dar există certitudinea că familia Maciovan (și prin ea, neamul Birta) a rămas proprietară în acele locuri. Disensiunile sunt vizibile inclusiv la nivelul orașului Caransebeș, așa cum rezultă din porunca regelui Ioan Szapolya adresată conducerii urbane, de a tranșa litigiul fraților Francisc și George Moise cu nobilii Grigore Vaida și Ioan Birta pentru plata unei compensații bănești (7 decembrie 1534).³⁵ Tot din motive materiale s-au înfruntat nobilii Ladislau Racovița și Mihai Maciovan, în anii 1544–1547. Conflictul a mers până la rănirea lui Mihai, faptă pentru care Ladislau a fost condamnat de instanțele locale. Măcinat de boala care i-a grăbit sfârșitul, Ladislau a căutat să

³⁴ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 101, 141, nr. 26 (1577/ 1580) și 44 (1584).

³⁵ Pesty, *Szörényi*, III, 193, nr. 159.

se împace cu Mihai prin interpuși, oferind garanții materiale. Compensațiile nu au fost eficiente, iar disputa a fost continuată până în 1569 de urmașii celor doi rivali.³⁶ Acțiuni judiciare se poartă și în privința bunurilor mobile corporale. Dispariția unor cai de pe moșia Iaz, la începutul anului 1572, a generat un amplu proces între reclamantul Ioan de Racovița și împlicatul Gaspar Birta. În fața instanței au compărut un număr impresionant de martori: 96 de partea lui Ioan și cel puțin 52 pentru Gaspar Birta. Cu toate acestea, instanța locală nu a putut tranșa litigiul, trimițându-l Curții princiere pentru soluționare.³⁷

Seria actelor de după 1577 ilustrează strategia nobililor Găman de a acapara bunurile familiei Birta pe cale de a se stinge. La 16 mai 1577, Caterina Birta (neîndoielnic îndemnată de soțul ei, George Găman) a realizat un acord cu frații ei, Nicolae și Francisc, pentru separarea bunurilor părintești. S-a stabilit ca aceasta să primească pe loc o treime din toate părțile posesionate aflate la Maciova, Peștere, Obreja, Brad, Var, Cicleni, Plugova, Putna și Brebu, iar după patru ani să intre în stăpânirea tot a unei treimi din proprietățile caransebeșene (detaliate mai sus), cu excepția morii Maciova din care ar fi luat doar o pătrime. Cu toate că s-a stabilit o amendă de 200 de florini pentru nerespectarea acordului, frații Nicolae și Francisc au găsit diverse motive să tergiverseze îndeplinirea surorii lor. În iunie 1580 s-a perfectat o nouă înțelegere, pentru că Nicolae Birta murise între timp, iar vechiul acord conținea “nepotriviri flagrante”. Materializarea înțelegerii s-a amânat ani buni, întrucât văduva lui Nicolae Birta “nu a vrut să respecte scrisoarea de învoială după scurgerea celor patru ani legiuți”. Abia după un nou apel la principe, Caterina Birta a putut intra în stăpânirea părții convenite de avere (1 octombrie 1584).³⁸ În acești ani, Francisc și Caterina (inclusiv soțul ei, George Găman) au fost atenți la demersurile cumnatei lor văduve de a înstrăina părți din averea familiei. La 8 ianuarie 1582, aflând de intențiile Sofiei Dorca de a vinde toate bunurile din Caransebeș, nobilul George Găman i-a făcut opreliște în numele soției, copiilor și cumnatului, apreciind că înstrăinarea ar fi *in damnum et periculum eisdem valde magnum*.³⁹ Tot astfel, la 12 iunie 1584, Caterina Maciovan (văduva lui Mihai) și fata ei Veronica Pobora, apoi George Găman pentru soția Caterina și nepoata Ana au formulat o împotrivire oficială față de orice tentativă de valorificare a părților de moșie rămase de la verii și rudele lor, anume frații Francisc și Mihai

³⁶ Ibid., 373–377, nr. 256.

³⁷ Ibid., 393–394, nr. 261 (prezentat în rezumat). Textul original, cu partea finală lipsă, se păstrează la Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale, *Fond familial Matskási*, seria 2. *Acte privind bunurile familiei*, fasc. 24, nr. 788.

³⁸ Feneșan, *Diplomatariu*, II, 140–144, nr. 44.

³⁹ Ibid., 118–119, nr. 33.

Mâtniceanu, reclamanții afirmând că “au în favoarea lor un drept temeinic și real asupra acelor terenuri”⁴⁰

Acțiunile energice s-au împletit cu altele mai subtile, menite să faciliteze extinderea stăpânilor existente. De exemplu, la 30 noiembrie 1579, Francisc Birta a fost nevoit să zălogească surorii sale și soțului ei (George Găman) propriile părți de moșie din satele Maciova, Peștere, Brebu, Plugova, Putna, Var, Cicleni, Obreja și Brad, precum și casa nobiliară din Caransebeș, pentru suma de 500 de florini. Pe atunci, Francisc se afla în exil, pentru că “mânat de grea invidie și orbit de furie”, îl omorâse pe tânărul concitadin Ștefan Ciorcioc. Francisc recunoștea că George Găman era nu doar “rudenie preaiubită”, ci și binefăcătorul său, care l-a ajutat cu bani și cai și “i-a făcut mizeria mai ușoară”.⁴¹ Deși bunele intenții ale lui George Găman nu pot fi contestate, totuși se poate admite că acest nobil a mai avut un motiv de ajutorare, anume faptul că Francisc nu avea urmași. Cum Nicolae Birta tocmai murise lăsând o singură fată, iar Francisc se putea stinge în exil, apărea posibilitatea ca (aproape) întreaga avere să rămână Caterinei Birta, adică, de fapt, lui George Găman. Din informațiile ce vor fi prezentate mai jos, se va vedea că George Găman a reușit să-și atingă acest scop.

O atitudine binevoitoare s-a arătat și vecinilor proprietari. La 26 aprilie 1585, nobila Ana Baranyai de Adămuș și-a zălogit pentru 1000 de florini de aur toate bunurile imobiliare din comitatul Severinului: terenurile din satele Maciova, Peștere și Obreja de Jos, curia nobiliară din Maciova, apoi jumătate din terenul de casă amplasat în piața Caransebeșului (învecinat cu casa răposatului Mihai Maciovan), un fâneț alăturat locului Veronicăi Maciovan și o parte din moara aflată la capătul Străzii Țărmurani. Motivul declarat al înstrăinării era faptul că Ana trăia departe de aceste proprietăți și astfel nu-i aduceau niciun folos. Foarte probabil, ea a fost convinsă să accepte zălogirea la insistențele nobililor Maciovan și Birta care îi erau vecini în toate locurile enumerate mai sus. Interesul pentru păstrarea acestor bunuri se întrevede și la 10 iulie 1592, când George Găman (pentru soția Caterina) și Francisc Birta au formulat un protest față de intențiile Anei Baranyai (acum remăritată) de a trece posesiile sale pe seama celui de-al doilea soț care s-a îngrijit să obțină de la principe confirmarea stăpânirii posesiilor de la Maciova, Peștere și Obreja cu tot dreptul regal.⁴² Demersul lor a fost eficient, dovadă că în anul următor posesiile se aflau tot în stare de zălog, de această dată în mâinile nobilului Francisc Fiat de Armeniș. Atunci George Găman și Francisc Lazăr (ginerele Veronicăi Maciovan) au profitat de renunțarea celorlalte rudenii de a plăti zălogul și “au răscumpărat pe

⁴⁰ Ibid., 134–136, nr. 41 (un text identic, datat 12 iunie 1585, la p. 150–152, nr. 47).

⁴¹ Ibid., 94–98, nr. 24.

⁴² EK, 153, 337, nr. 405 (1585) și 910 (1592).

seama lor amintitele moșii, cu cheltuiala și cu osteneala lor”.⁴³ Nu după mult timp, la 11 februarie 1594, se vestea din nou intenția Anei Baranyai de a-și zălogi posesiile. Erau notificate nevestele lui George Găman, Francisc Lazăr și (răposatului) Mihai Maciovan, apoi Ioan Miclea (încă) soțul Magdalenei Maciovan și Veronica Maciovan/ Pobora pentru a declara dacă acceptă sau nu plata gajului.⁴⁴ Se pare că suma necesară preluării zălogului a fost avansată de George Găman, cel mai înstărit dintre rudeni. Prețul acestei tranzacții, de 930 florini, este cunoscut abia dintr-un act emis la 25 ianuarie 1603. Atunci, generalul George Basta a aprobat solicitarea lui George Găman de a i se recunoaște drepturile de stăpânire în amintitele sate, deoarece doamna Ana Baranyai decedase fără a restitui suma primită. George Găman a fost pus în posesie fără niciun fel de împotrivire sau întârziere (18 februarie).⁴⁵

Conscripția porților fiscale din satele districtului Caransebeș, realizată în anul 1603, oferă posibilitatea de a afla locurile unde nobilii Birta erau impuși, precum și de a face o comparație între evidența oficială și situația reală a proprietarilor. Conscrierea fiscală nu evidențiază prezența familiei Birta decât la Maciova. Aici figurează Nicolae Birta – 1 poartă, George Găman – 1 poartă și Nicolae Baranyai – 2 porți fiscale. Se poate remarca faptul că doar George Găman se mai afla în viață, ceilalți doi fiind decedați de peste 20 de ani.⁴⁶

Documentele veacului XVII evocă destrămarea patrimoniului imobiliar odată cu dispariția treptată a proprietarilor. La 26 aprilie 1602, posesiile văduvelor Veronica Maciova și Caterina Pobora erau vizate de către Ioan Brancović, acesta obținând de la principele Sigismund Báthori asigurarea că i le va dona în viitor.⁴⁷ Interesul pentru părțile posesionare de la Cireșa, Zăvoi, Valeamare și Voislova, din districtele Bistra și Caransebeș, era generat de situația precară a proprietarelor. Veronica era văduvă de aproape două decenii, iar situația copiilor ei era următoarea: băiatul cel mare, alesul Ladislau Pobora, era decedat (lăsând-o văduvă pe amintita Caterina); Petru este absent din acte după 1591; mezina Elena era/ urma să devină văduvă după alesul Francisc Lazăr (*generosa Helena Pobora relicta egregii Francisci Lazar*) înainte de 7 martie 1603.⁴⁸ Deși promisiunea făcută căpitanului Brancović nu s-a îndeplinit (deoarece în martie 1603, Veronica Maciovan era încă în viață, în timp ce principele milostiv păra-

⁴³ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 182–184, nr. 58.

⁴⁴ *Ibid.*, 178–180, nr. 56.

⁴⁵ Veress, *Epistolae*, II, 165, 187, nr. 1176, 1216.

⁴⁶ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 140–144, 276, nr. 44, 103. Nicolae Birta murise înainte de 1580, iar Nicolae Baranyai era deja decedat când fiica lui, Ana, a zălogit pentru prima dată părțile de sat (26 aprilie 1585).

⁴⁷ *Ibid.*, 225–226, nr. 80.

⁴⁸ Veress, *Epistolae*, II, 187, nr. 1216.

sise domnia), totuși înstrăinarea posesiilor prin desherență rămânea pe deplin posibilă.

Din aceeași perioadă provin și alte semnale foarte clare ale disoluției familiei Birta, prin lipsa moștenitorilor masculini. Conform testamentului redactat la 20/ 30 noiembrie 1602, Magdalena Birta lăsa “toți banii, argintăria, vitele, rufăria și celelalte animale aflate în libertate, toate și cu orice nume s-ar numi, amintitului meu soț Lupu Măciș, în așa chip încât după moartea mea să nu aibă vreo supărare din partea cuiva pentru agoniseala mea”.⁴⁹ Nu după mult timp (12 ianuarie 1604), se amintea de “locul de curte rămas de la Gaspar Birta pe care îl stăpânește acum soția lui Ioan Lugasi lângă casa lui Andrei Birta”.⁵⁰ Deși numele acestei doamne nu este specificat, se poate afirma cu certitudine că era vorba de Ana, fata lui George Găman și nepoata lui Gaspar Birta. La fel de sigură este și modalitatea prin care a intrat în posesia casei, anume primirea ei ca dar de nuntă.⁵¹ În sfârșit, la 12 octombrie 1612, Ladislau Găman (un nepot foarte îndepărtat al lui George Găman) a perfectat o înțelegere cu Ștefan Lada din Totești (Hunedoara) și cu fiul vitreg al acestuia⁵² “în privința unei case aflate în orașul nostru Caransebeș, care a fost a familiei Birta și care a revenit prin drept de moștenire persoanelor mai sus amintite”. Ladislau a rămas cu întregul imobil, oferind o iapă prețuită cu 16 florini pentru jumătatea de casă cuvenită celorlalți doi. Succesiunea s-a tranșat foarte rapid și din motivul că “de la familia Birta nu a rămas nimic altceva”.⁵³ Amintirea stăpânirilor neamului Birta s-a mai păstrat câteva decenii, dovadă că actul din 15 martie 1641, referitor la schimbul de proprietăți dintre Sara Găman (fiica lui Ladislau) și Grigore Tivadar, îi menționează pe foștii posesori de la Brebu: *akarmi nevel neveztessek legyen ugymint annak az Birtaiak reszenek*.⁵⁴

*

Funcțiile deținute la nivelul districtului și orașului Caransebeș sunt un indicator elocvent al integrării nobililor Maciovan și Birta în rândul elitelor locale. Sub acest aspect, din nou membrii familiei Maciovan au întâietatea menționării. Seria exemplelor începe cu Ștefan *de Machowa* care a fost membru în adunarea nobililor districtului Sebeș (*universi nobiles de districtu Sebes*). Alături de alți cinci nobili, Ștefan a depus mărturie în favoarea scutirii de dări a familiei

⁴⁹ Feneșan, *Documente*, 128–129, nr. 52.

⁵⁰ *Ibid.*, 129–130, nr. 53.

⁵¹ Dragoș-Lucian Țigău, “Familia Bizere-Găman în secolele XV–XVII,” *Banatica* 15/II (1999): 46.

⁵² *Ibid.*, 47.

⁵³ Feneșan, *Documente*, 133–135, nr. 56.

⁵⁴ Pesty, *Krassó*, IV, 329, nr. 558.

Măcicaș (28 februarie 1454).⁵⁵ După aproape un secol, sursele îi remarcă și pe membrii familiei Birta. Andrei *Bertha* se impune ca o persoană de vază timp de trei decenii. La 8 aprilie 1535, Andrei este cooptat în adunarea elitelor districtului care adeverește înțelegerea încheiată între familiile More și Vaida pentru distribuirea egală a bunurilor și drepturilor posesionare din 13 predii și sate.⁵⁶ Pe 20 noiembrie 1544, el participă cu ruda sa, Ioan Birta, și cu alți șase nobili jurați și cetățeni ai Caransebeșului la împărțirea echitabilă a bunurilor rămase de la Nicolae Gârleșteanu.⁵⁷ La 10 februarie 1552, Andrei era nominalizat printre fruntașii (*fratres principales*) adunării nobililor din districtul Caransebeșului. El s-a alăturat primarului George Vaida și castelanului districtual Francisc Măcicaș într-o solie la generalul imperial Giambatista Castaldo, cu misiunea de a obține armament și trupe de ajutor, în contextul iminentei invazii otomane.⁵⁸ După câțiva ani, Francisc *Machowaj* figurează ca jude al nobililor, funcție care îi permite să adeverească, împreună cu cei doi castelani districtuali, actul zălogirii unor părți de sate (9 iulie 1557).⁵⁹ Un alt personaj care a reușit să intre în adunarea districtului a fost Gaspar Birta. El este întâlnit în ședința adunării din 16 aprilie 1568, când s-a legalizat un schimb de posesiuni.⁶⁰

Totodată, nobilii Maciovan și Birta apar nominalizați în actele puterii centrale care le încredințează, alături de alți notabili, îndeplinirea unor misiuni variate: introduceri în posesie (Ioan *Machowa* în 1492 și Nicolae Birta la 1576), separarea și hotărnicirea moșiilor (Andrei Birta⁶¹, 1559 și Gaspar Birta, 1568), soluționarea litigiilor patrimoniale între rude (Nicolae Maciovan, 1532), restituirea posesiilor și a actelor de proprietate (Andrei Birta, în 1560–1563).

Mult mai rară se arată prezența celor două familii la nivelul conducerii orașului Caransebeș. Andrei Birta se numără printre cei 50 de cetățeni jurați care, în numele comunității urbane, încheie un acord de ajutor mutual cu prim-judele Ladislau Racoviță (20 septembrie 1544). Abia după o jumătate de secol de la acest episod (1593), un alt membru al familiei, anume Ioan Birta, a intrat în componența consiliului orașenesc.⁶²

Sursele disponibile nu oferă niciun detaliu referitor la aspectele de spiritualitate (confesiune, instruire, cultură scrisă) din viața celor două familii. Se

⁵⁵ Pesty, *Szörényi*, III, 66–68, nr. 70.

⁵⁶ Ibid., 194–195, nr. 160.

⁵⁷ Ibid., 234–236, nr. 184.

⁵⁸ Feneșan, “Banatul”, 180, nr. III.

⁵⁹ Pesty, *Szörényi*, III, 276–277, nr. 208.

⁶⁰ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 71–72, nr. 13.

⁶¹ La 17 iunie 1559, Andrei Birta a fost solicitat să asiste la realizarea unei hotărniciri, iar acesta participă efectiv (2 iulie) și chiar semnează raportul de îndeplinire a misiunii (19 noiembrie). Pesty, *Krassó*, IV, 76–79, nr. 424.

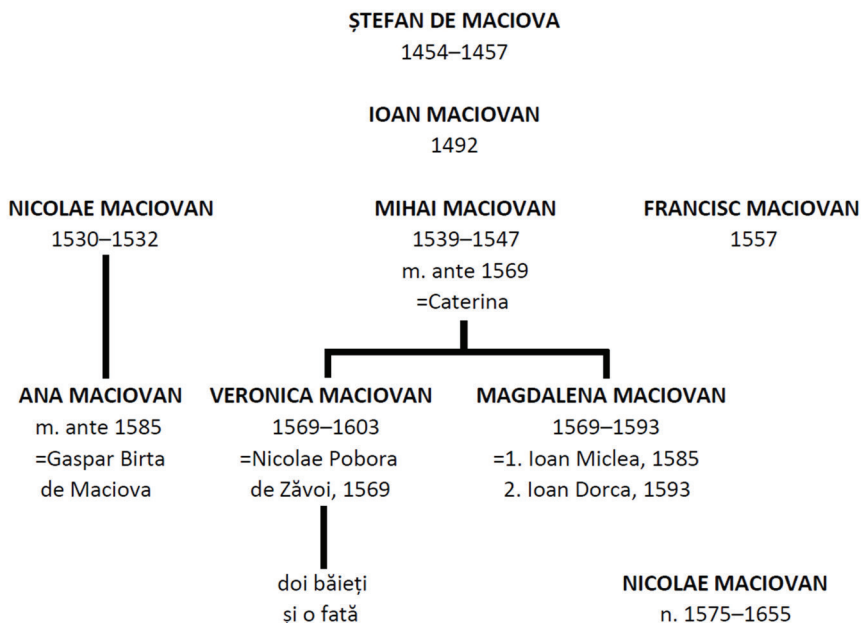
⁶² Pesty, *Szörényi*, III, 233–234, nr. 183 (1544) și II, 260 (1593).

poate admite cunoașterea și utilizarea limbilor română și maghiară, mărturisirea credinței catolice până la mijlocul secolului XVI, apoi o eventuală trecere la una din confesiunile reformate, însușirea unor elemente de legislație necesare îndeplinirii funcțiilor administrative, practicarea scrisului etc.

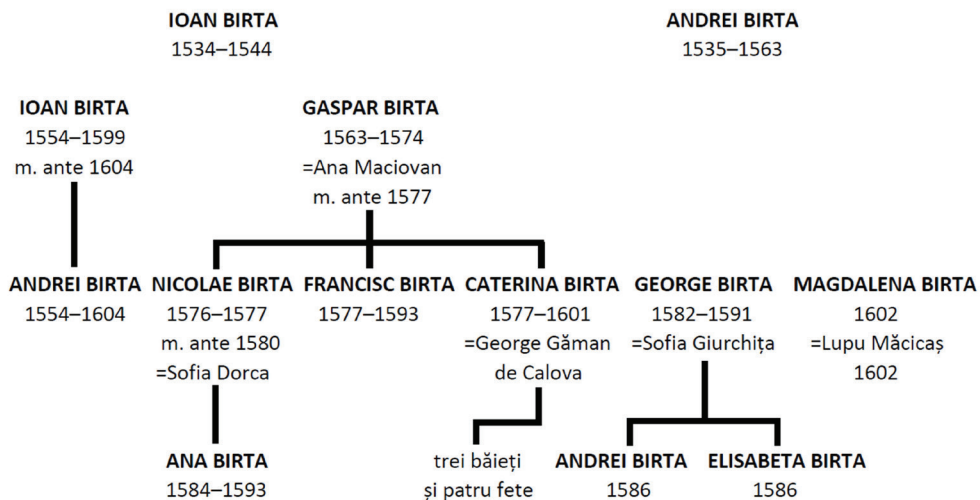
La capătul acestei scurte investigații se poate constata că familiile Maciovan și Birta au avut o existență scurtă comparativ cu vitalitatea multiseclară a altor neamuri ilustre (Bizere-Găman, Fiat, Josika, Măcicaș). Prin numărul redus de generații și dispariția timpurie, cauzată de lipsa urmașilor masculini, amintirile familiei se alătură celor cu un destin asemănător: Bakocz/ Băcuț, Bucosnița, Florea, Fodor, Micanda, Moise, Peica, Racovița-Pribeș și Tivadar. Această limitare temporală este aparentă, pentru că se raportează doar la perioada atestată documentar. Din informațiile prezentate anterior, reiese că în momentul intrării pe scena istoriei ambele familii erau deja nobile, acest statut fiind câștigat de generațiile anterioare pe care sursele scrise nu le-au reținut. De asemenea, la data primei lor mențiuni, stăpânirile funciare nu par a fi recente. Vechimea lor este confirmată de nobilitatea îndelungată a posesorilor, fiind cunoscut faptul că existența patrimoniului imobiliar era o condiție a înnobilării și a menținerii prestanței sociale. Un avantaj important a fost amplasarea stăpânirilor în apropierea Caransebeșului – oraș care a polarizat viața economică și socială a comitatului Severin. Totodată, nobilii Birta au avut marele noroc ca proprietățile lor să nu fie ocupate de otomani în anul 1552, evitând să ajungă în situația celor care și-au pierdut satele din câmpia bănățeană sau de la Dunăre. Funcțiile deținute în timp arată nu numai disponibilitatea acestor nobili de a se implica în problemele comunității locale, ci și încrederea de care s-au bucurat din partea autorității centrale. Toate aceste elemente au permis familiilor Maciovan și Birta să se integreze pe deplin în societatea caransebeșeană și să iasă demn din istorie, după anul 1600.

ANEXE

FAMILIA MACIOVAN ÎN SECOLELE XV – XVII

FAMILIA BIRTA ÎN SECOLELE XVI – XVII

Patrimoniul imobiliar al familiilor Maciovan și Birta în secolele XVI–XVII (satele dispărute sunt însemnate cu *)

I. Posesii și părți posesionare în districtul Caransebeș

N r . crt.	Posesia	Data	B e n e f i c i a r / proprietar	Observații
1	Maciova	28 februarie 1454	Ștefan de Maciova	Patronimul indică stăpânirea unor părți din satul omonim. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 67, nr. 70).
2 3	Cicleni Var	2 iunie – 8 iulie 1530	Nicolae Maciovan	Stăpânea părți de sate. În 1577, ele figurează în patrimoniul fraților Birta. (Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , I, 319–323, nr. 96–97).
4 5 6 7 8 9	Peștere Obreja <i>Brad*</i> Plugova Putna Brebu	16 mai 1577	Nicolae, Francisc și Caterina Birta	Aveau părți posesionare în toate cele nouă sate, obținute prin moștenire; fiecare persoană avea o cotă de 1/3 din patrimoniu. (Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , II, 101, nr. 26).

II. Proprietăți în orașul Caransebeș

N r . crt.	Data	Proprietari	Bunuri stăpânite
1	25 ianuarie 1457	Ștefan Maciovan	Cumpără de la Andrei Dan, fostul primar, un fâneț lângă oraș, prețuit cu 12 florini. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 71–72, nr. 74).
2	10 ianuarie 1542	Andrei Birta	Avea un fâneț lângă oraș. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 226, nr. 177).
3	16 mai 1577	Nicolae, Francisc și Caterina Birta	Stăpâneau prin moștenire: o casă în piața orașului, un loc de casă, o grădină de verdețuri (<i>gyeomelczkert</i> în 1580, devenită <i>hortus pomarius</i> în 1584) pe Strada Călugărilor, două locuri virane – unul pe Strada Banului lângă pâraul Potoc, iar altul pe Strada Țărmurani, două fânețe – Bențerina (<i>Benczerina</i> , 1584) și Mlaca (<i>Mlaka</i>), două mori pe râul Sebeș – una numită Maciova, iar alta aflată la capătul Străzii de Jos. (Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , II, 101, nr. 26).

N r. crt.	Data	Proprietari	Bunuri stăpânite
4	16 mai 1577	Ioan Birta	Avea o casă învecinată cu cea a fraților Nicolae, Francisc și Caterina Birta. (Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , II, 101, nr. 26).
5	Înaintea de 11 mai 1601	George și Nicolae Găman, Caterina Birta	George Găman a cumpărat un loc de casă lângă zidul de piatră al orașului, loc învecinat cu o curte a Caterinei moștenită de la tatăl ei. (Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , II, 209–210, nr. 71).
6	12 ianuarie 1604	Andrei Birta	Are o casă și două terenuri virane în interiorul incintei; vinde unul din terenuri, aflat lângă zidul de piatră, pentru 50 de florini. (Feneșan, <i>Documente</i> , 129–130, nr. 53).

Funcții deținute de membrii familiilor Maciovan și Birta în secolele XV–XVI

N r. crt.	Numele	Funcția	Data sau perioada
1	Ștefan de Maciova	Membru al adunării nobililor din districtul Caransebeș. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 66–70, nr. 70–71).	28 februarie – 15 martie 1454
2	Ioan Maciovan	Desemnat <i>homo regius</i> la o introducere în posesie. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 109–110, nr. 105).	20 ianuarie 1492
3	Nicolae Maciovan	Membru în comisia nobiliară de soluționare a litigiului dintre Ana și Francisc Fiat de Armeniș. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 187, nr. 157).	23 martie 1532
4	Andrei Birta	Membru în adunarea districtului Caransebeș. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 194–195, nr. 160).	8 aprilie 1535
5	Andrei Birta	Cetățean jurat și consul în adunarea orașului Caransebeș. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 233, nr. 183).	20 septembrie 1544
6	Andrei și Ioan Birta	Arbitri în cadrul adunării districtuale. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 235, nr. 184).	20 noiembrie 1544
7	Mihai Maciovan	Alături de castelanii districtuali, a fost însărcinat cu îndeplinirea unei sentințe a reginei Isabella Szapolya. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 246, nr. 188).	10 mai 1547

N r. crt.	Numele	Funcția	Data sau perioada
8	Andrei Birta	Fruntaș al nobililor din districtul Caransebeș, în solie la generalul Castaldo. (Feneșan, <i>Banatul</i> , 180, nr. III).	10 februarie 1552
9	Francisc Maciovan	Judele nobililor din districtul Caransebeș. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 276–277, nr. 208).	9 iulie 1557
10	Andrei Birta	Desemnat și participant la trasarea hotarelor unei posesii. (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 76–79, nr. 424).	17 iunie – 2 iulie 1559
11	Andrei Birta	Desemnat cu alți trei nobili să recupereze acte de proprietate. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 284–285, nr. 214).	27 aprilie 1560
12	Andrei Birta	Desemnat cu alți trei nobili să realizeze o restituire de moșii. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 320–323, nr. 229).	20 noiembrie 1563
13	Gaspar Birta	Membriu al adunării districtuale. (Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , II, 71–72, nr. 13).	16 aprilie 1568
14	Gaspar Birta de Maciova	Desemnat cu alți șapte nobili să realizeze o ieșire din indiviziune. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 359–360, nr. 250).	11 iunie 1568
15	Nicolae Birta de Maciova	Desemnat cu alți nobili să realizeze o introducere în posesie. (Pesty, <i>Szörényi</i> , III, 404–406, nr. 268).	8 octombrie 1576
16	Ioan Birta	Membriu jurat în adunarea orașului Caransebeș. (Pesty, <i>Szörényi</i> , II, 260).	aprilie 1593
17	Ioan Birta	Desemnat cu alți nobili să întreprindă o anchetă. (ANR-Cluj, Fond familial Matskási, seria 2, fasc. 26, nr. 853)	29 august 1599

THE NOBILIARY FAMILIES OF MACIOVAN AND BIRTA IN THE 15TH–17TH CENTURIES

Abstract

From 1454 and 1535, respectively, the families of Maciovan and Birta are noted down in some papers. The preserved documents allow us to partially reconstitute their genealogical relation and offer data on their onomastics, relationship, estate and the functions they got in time. The first family consists in 9 known members (6 men and 3 women), and for

the second one, there are data on 13 members (9 men and 4 ladies). A matrimonial alliance between the two families was concluded at the middle of the 16th century. Both of them lived and integrated into a prevalent Romanian environment. The nobiliary status, confirmed even by the first notings, was carried by all the ones belonging to those families. Shares of villages, houses and mills in Caransebeș city and district formed their real estate. Village of Maciova was the main of their properties used as a patronimyc or a nobiliary particle of the Birtas. Their properties had the chance of not being occupied by the Ottomans in 1552. In change, many inside patrimonial conflicts and agreements or between the families' members and other nobiliary families marked their life. Their presence in the nobles assembly in Caransebeș district and in the Council of the omonymous city confirme their nobiliary ascension. Given the absence of male descendants, the two families disapeared after 1600.